

Tilburg University

Review of the book The encyclopedia of Christianity (Vol. 3

Sarot, M.

Published in:
Nederlands Theologisch Tijdschrift

Publication date:
2005

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Sarot, M. (2005). Review of the book The encyclopedia of Christianity (Vol. 3: J-O), E. Fahlbusch, 2003, 0802824153. *Nederlands Theologisch Tijdschrift*, 59(2), 156-157.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Preprint

Erwin Fahlbusch e.a. (eds.), *The Encyclopedia of Christianity* Vol.3 J-O, Grand Rapids, Eerdmans / Leiden, Brill, 2003; xxix + 884 pp., €115, ISBN 0802824153.

In NTT 53 (1999) besprak ik deel 1 van *EC* en in NTT 56 (2002) deel 2. Het daar gegeven eindoordeel 'goed en goedkoop' kan niet langer blijven staan nu de prijs per deel is opgetrokken naar €115. Dat is nog steeds niet *duur*, maar goedkoop is het toch ook niet. Zoals bekend is dit werk een bewerkte vertaling van het oudere *Evangelisches Kirchenlexikon*; de waarde van deze Engelse editie staat of valt met de kwaliteit van de bewerking. Die varieert. Zo wordt bijvoorbeeld in het lemma 'Old Catholic Churches' gemeld dat deze kerken sinds 1982 ook vrouwen toelaten tot het diakenambt, maar ontbreekt dat vanaf de tweede helft van de jaren negentig in deze kerken ook het priesterambt voor vrouwen openstaat (eerst in Duitsland, vervolgens in Nederland). Een apart – en welkom – lemma (3 pagina's tekst en 1 pagina literatuur) wordt gewijd aan de *Joint Declaration on the Doctrine of Justification* (1999); bij het lemma 'justification' treft men vervolgens onder 2.4 'Ecumenical Theology' geen kruisverwijzing naar dit lemma, maar opnieuw een bespreking van 3 kolommen van de *Joint Declaration*, met als gevolg dat er voor iets anders dan de *Gemeinsame Erklärung* geen ruimte overblijft. Een lemma over Immanuel Kant ontbreekt, hetgeen onderstreept wat ik in mijn recensie van deel 2 schreef, namelijk dat deze encyclopedie als het gaat om personen zwak is. Er is wel een lemma 'Kantianism' dat ook kort (1,5 kolom) aandacht besteedt aan Kant zelf, maar hier treft men geen aandacht voor zijn receptie in de Engelstalige wereld en in de theologie, en evenmin voor zijn godsdienstfilosofie. Zoals het er nu staat zou dit lemma wellicht voldoen in een beknopte Duitstalige encyclopedie van de filosofie, niet in een Engelstalige encyclopedie van het christendom. Lemma's als 'Jainism,' 'Karma' en 'Krishna Consciousness, International Society for' zou men in een encyclopedie *van het christendom* (anders dan in een christelijke encyclopedie) niet gauw zoeken, tenzij zij ook expliciet vanuit de relatie christendom-andere religies (of vanuit de christelijke theologie) besproken werden. Dat blijkt echter geenszins het geval. Het artikel 'Netherlands' telt ruim negentien kolommen ('France' kreeg er in het vorige deel negen!) en is van de hand van Karel Blei. Het ademt een zekere Nederlands-Hervormde zelfvoldaanheid, die fraai geïllustreerd wordt door de volgende zin (over het SoW proces): 'Though unification deliberations have been conducted with much openness and sensitivity, it is to be expected that a few pastors and (parts of) their congregations will not accept the ultimate decision of unification and will stay outside the united church' (726). Heeft Blei nu echt helemaal niet voorzien dat het niet ging om een 'few pastors', maar om een groep die vijf maal zo groot was als één van de PKN-kerken, de Evangelisch-Lutherse Kerk? En dat deze groep qua omvang de vijfde kerk in Nederland zou worden? Het gebrek aan crisisbewustzijn dat Blei heeft ten aanzien van het Samen-op-weg proces, heeft hij ook ten aanzien van het christendom in Nederland als geheel. Wie Blei leest, zou niet vermoeden dat dit christendom in toenemende mate weggevaagd wordt door ontkerkelijking en kerksluiting. Verder heeft Blei veel aandacht voor allerhande traditionele religieuze groeperingen in Nederland (tot Quakers aan toe), maar laat hij de evangelicals zijn onvermeld. Het artikel over 'Language and Theology' van Ingolf U. Dalferth is een juweeltje. Wel rijst hier, evenals bij de Joint Declaration, de vraag hoe dit artikel zich verhoudt tot een ander artikel in dezelfde band: het onderdeel 'language and theology' van het lemma 'Linguistics' van de hand van Dalferth-leerling Philip Stoellger. Ook dat artikel is zeer lezenswaard, maar het overlapt wel met het eerdergenoemde. Het lemma 'literature' beperkt zich tot bijbelse en vroeg-christelijke literatuur. In een encyclopedie van de theologie is dat verdedigbaar, in een encyclopedie van het christendom is het een misser.

Marcel Sarot